

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Raamleping nr 169319/5
„Teadmussiirde pikaajaline programm
mahepõllumajanduse
tegevusvaldkonnas,,
aruanne

Aruande period: 01.07.2020-18.09.2020

Ühispakkujad:
Eesti Maaülikool
Eesti Taimekasvatuse Instituut
Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus
SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus

Tartu 2020

SISUKORD

1. Üldine informatsioon.....	3
2. Ellu viidud tegevused	5
2.1. Infopäevad	5
2.2. Teabematerjalid	15
2.3. Mahepõllumajanduse perioodiline väljaanne „Mahepõllumajanduse Leht“	16
2.4. Õpiringid.....	16
2.5. Esitlustegevused	18
2.6. Ettevõtete külastused	21

1. Üldine informatsioon

1.1. Töötajate vaheline (vajadusel ühispakkujate vaheline) tööjaotus

2020. aasta tegevuste korraldamine jagati partnerite vahel.

Ühispakkujate tööde jaotus:

- Infopäevad: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus (EMSA), Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus (ÖTK), SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus (Mahekeskus), Eesti Maaülikool (EMÜ), Eesti Taimekasvatuse Instituut (ETKI)
- Ettevõtete külastused: ÖTK
- Esitlustegevused: EMSA, ÖTK
- Öpiringid: Mahekeskus, ÖTK
- Teabematerjalid: EMSA, ÖTK, Mahekeskus

Kogu projekti juhib ning selle elluviimise ja aruandluse eest vastutab projektijuht. Iga konsortsiumi liige vastutab endale võetud tööde puhul algusest lõpuni (alates planeerimisest kuni aruandluse koostamiseni).

Omavaheline kommunikatsioon töötab hästi. Projektijuhi ülesandeks on koordineerida tegevuste elluviimist ja anda informatsiooni vastavate nõuete täitmise kohta, vajadusel täpsustada Tellijaga tekkinud küsimused jms.

1.2. Aja- ja tegevuskava täitmine ning selles esinenud muudatused

Seoses 12. märtsil välja kuulutatud eriolukorraga pikendati lepingu täitmise tähtaega 18. septembrini 2020.

Programmi täitmise uue ajakava kinnitas programmi nõukogu 3. augustil 2020.

Kuna välislektoriga infopäevi ja ettevõtete külastusi välisriikides ei olnud võimalik korraldada, siis suurendati tegevuste arvu Eesti lektoritega erinevates tegevusvaldkondades, et sihtgrupil oleks võimalik osaleda endale huvipakkuval infopäeval, esitlustegevusel või ettevõtete külastusel.

Nõukogu muutis 18. septembril mõnevõrra planeeritud tegevuse kava, sest kolme planeeritud infopäeva ei olnud võimalik korraldada. Nende infopäevade asemel korraldati esitlustegevusi ettevõtetes.

1.3. Kommunikatsioon Tellijaga

Kommunikatsioon Tellijaga on toimunud hästi, suhtlus toimub nii e-maili kui ka telefoni teel. Kõik küsimused on saanud vastused ja nendega on arvestatud. Kommunikatsiooni lihtsustamiseks kasutatavad ühispakkujad e-maili aadressi maheteave@gmail.com, et suhelda Maaeluministeeriumi ja Tellija kontaktisikutega.

1.4. Kommunikatsioon infopäevade, täienduskoolituste, konverentside, õpiringide, esitlustegevuste ja ettevõtete külastuste teavitamisel sihtgruppidele.

Sihtgruppe teavitatakse vastavalt nõutele. Sihtgrupi andmed on kättesaadavad Põllumajandusameti kodulehel asuvast mahepõllumajanduse registrist või küsitakse otse Põllumajandusametist. Korraldatavate sündmuste info avaldatakse www.maheklubi.ee ja www.pikk.ee sündmuste kalendris, lisaks saadetakse sihtgrupile kutsed e-maili teel. Kommunikatsiooni lihtsustamiseks kasutatavad ühispakkujad e-maili aadressi maheteave@gmail.com, millelt saadetakse kutsed ja vastatakse küsimustele.

1.5. Koostöötegevused valdkonnas tegutsevate asutuste ja organisatsioonidega ning teiste teadus- ja arendusasutuste, koolitajate, nõustamisteenuse pakkujate või sektori organisatsioonidega

Aruandeperioodil tehti koostööd Mahepõllumajanduse Koostöökoguga, et tutvustada programmi eesmärke ja tegevusi. Lisaks tutvustavad kõik hanke partnerid erinevatel asjakohastel sündmustel antud programmi ja selle tegevusi. Teabematerjalide ja infopäeva lektorite ning teemade planeerimisel tehakse koostööd ka Põllumajandusameti, Veterinaar- ja Toiduametiga ning teiste asutustega. Samuti tehakse tegevuste planeerimisel koostööd teiste põllumajandusorganisatsioonidega.

1.6. Programmi nõukogu

Programmi nõukogu koosseis muutus viimati 13.02.2018. Programmi nõukogu on 10-liikmeline.

1. Karin Zereen, Maaeluministeriumi mahepõllumajanduse valdkonna esindaja.
2. Anu Nemvalts, Põllumajandusameti mahepõllumajanduse ja seemne osakonna juhataja.
3. Kairi Sisask, Veterinaar- ja Toiduameti jaekaubanduse, mahepõllumajanduse ja mitteloosse toidu büroo peaspetsialist.
4. Veeve Kaasik, mahepõllumajanduse valdkonnas nõustamisteenust osutav konsulent.
5. Kaspar Toomsalu, mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelev tootja.
6. Jaan Kiider, Riido Ökotalu OÜ, mahepõllumajandusliku loomakasvatusega tegelev tootja.
7. Krista Kanniste, OÜ Wilawander, mahepõllumajandusega tegelev töötaja.
8. Karli Sepp, Põllumajandusuuringute Keskus, mahepõllumajandusliku teadus- ja arendustegevuse või seirega tegeleva asutuse esindaja.
9. Priit Penu, Põllumajandusuuringute Keskus, mahepõllumajandusliku teadus- ja arendustegevuse või seirega tegeleva asutuse esindaja.
10. Elen Peetsmann, Eesti Maaülikooli Mahekeskus, täitja esindaja.

2. Ellu viidud tegevused

Aruandeperioodil:

- Korraldati kolmteist infopäeva Eesti lektoritega
- korraldati viis esitlustegevust ettevõttes;
- toimus maheteraviljakasvatuse õpiring;
- toimus kaks ettevõtete külastust Eestis
- valmisid teabematerjalid „Mahepõllumajanduslik lihavesikasvatus“, „Mahepõllumajanduslik lambakasvatus“, „Mahepõllumajanduslik linnukasvatus“ ja „Mahetoidu kasutamiseks kohandatud (sh rahaliselt) soovituslikud menüüd koolidele“
- ilmus mahepõllumajanduse perioodiline väljaanne „Mahepõllumajanduse Leht“.

2.1. Infopäevad

2.1.1. Teema: Mahepõllumajanduslik taimekasvatus

Toimumise aeg ja koht: [09.07.2020, Jõgevamaa](#)

Korraldaja: Eesti Taimekasvatuse Instituut

Päevakava ja lektorid:

- Talikaera tutvustus (Ilmar Tamm)
- Kartuli agrotehnika katse tutvustus (Terje Tähtjärvi)
- AGRA mahevätise kasutamine kaera kasvatamisel (Ilmar Tamm)
- Kaunviljade sortide tutvustus maheviljeluses (Lea Narits)
- AGRA mahevätise kasutamine suvinisu kasvatamisel (Anne Ingver)
- Suvinisu sordid maheviljeluses (Anne Ingver)
- Kaera sordid maheviljeluses (Ilmar Tamm)
- Odra sordid maheviljeluses (Ülle Tamm)
- Talinisu ja -spelta sortide tutvustus (Reine Koppel)
- Talirukki sortide tutvustus (Ilme Tupits)
- Maheporgandi sordivõrdluskatse tutvustus (Ingrid Bender)
- Baltic Agro kaera mahekatse tutvustus (Annika Jõemaa ja Kertrud Jaeski (Baltic Agro), Tiia Kangor (ETKI))
- Vahekultuuride ja mulla mineraalide katsete mahekatse tutvustus (Margus Ess, Merili Toom)

09.07.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 1). Infopäeval osales 55 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäeval tutvustati erinevaid mahetaimekasvatuse (teraviljad, kaunviljad, kartul, porgand) katseid Eesti Taimekasvatuse Instituudis. Osalejad tundsid huvi mahetootmisesse sobivate

osas: nende saagikus, kvaliteedi- ja maitseomadused, seemnete kättesaadavus, külvisenormid, väetamine, haiguskindlus, taimekaitse.

Osalejad pidasid oluliseks teaduskatsete tutvustamist ja hindavad teadlaste soovitusi. Kindlasti on oluline jätkata sortdiaretustööga, et leida kohalikesse oludesse sobivad maheviljeluse sordid.

Edaspidi soovitakse saada infot nt taliviljade kasvatamise ja, mahetaimekasvatuse agrotehniliste võtete kohta ning vahekultuuride ja mulla mineraalide katsete tutvustusi. Samuti soovitakse kuulata välislektorite kogemusi.

Samuti oli osalejatele oluline omavaheline suhtlus ja kogemuste jagamine.

2.1.2. Teema: Mahepõllumajanduslik taimekasvatus

Toimumise aeg ja koht: [14.07.2020, Tartumaa](#)

Korraldaja: Eesti Maatülikool

Päevakava ja lektorid:

- Elurikkuse olulisus mahetaimekasvatuses – Anne Luik
- Taimekahjustajate tõrje mahetootmises – Liina Talgre
- Pikaajaline mahekülvikorra katse, vahekultuuride roll külvikorras – Liina Talgre
- Kahjurid ja kasurid oal, kapsal ja porgandil – Angela Ploomi, Eha Kruus
- Eestis kasvatatavad põllukultuurid – Peeter Lääniste

14.07.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 2). Infopäeval osales 30 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Päeva esimeses osas rääkis Anne Luik elurikkuse olulisusest mahetootmises ja kuidas seda erinevates tootmissüsteemides on võimalik hoida ja suurendada. Liina Talgre tutvustas erinevaid taimekahjustajate tõrjemeetodeid mahetootmises.

Pikaajalise mahe külvikorrakatse demol tutvuti katse metoodikaga ja vaadati üle kõik kultuurid ning hinnati nende seisukorda. Osalejad hindasid erinevates süsteemides ja kultuurides umbrohtumust ja tehti ka mulla visuaalset hindamist (labidaproov).

Osalejad veendusid selles, et mulla huumusesisalduse suurendamine on väga oluline ja selleks on väga oluline kasvatada vahekultuure ning kasutada sõnnikut. Õppepäeval osalejad uurisid liblikõielistel kultuuridel juuremügarate olukorda ja arutlesid

selle üle, kas need seovad õhulämmastikku ja kuidas ebasoodsad tingimused (põud, liigniiskus, tihenemine) takistavad mügarbakterite tööd.

Oluline on jätkata pikaajalise viljelusviiside demokatsega, et hinnata erinevate tehnoloogiate mõju mullastikule ja saagile ning tutvustada antud praktikuid ka tootjatele.

Oal, kapsa ja porgandi katselt tutvustati osalejatele antud kultuuride kahjureid ja kuidas meelitada ligi kasurputukaid. Köögiviljakasvatases on taimekahjurite tõrje suureks väljakutseks ja tootjad soovivad infot praktiliste lahenduste ja olemasolevate mahetootmises lubatud vahendite kasutamise kohta.

Osalejatele pakkus huvi Eestis kasvatatavate põllukultuuride kollektsioon – tutvuti selliste kultuuridega, mida Eestis väga ei kasvatata (nt hirss, kinoa, kikerhernes)

2.1.3. Teema: Mahepõllumajanduslik marjakasvatus

Toimumise aeg ja koht: [15.07.2020, Polli, Viljandimaa](#)

Korraldaja: Eesti Maülikool

Päevakava ja lektorid:

- EMÜ Polli aiandusuuringute keskuse võimalustest mahekasvatajale – Piia Pääso
- Aiandusklastri MTÜ musta sõstra mahekatsete tulemustest – Hedi Kaldmäe, Kersti Kahu, Liina Arus
- Külmuivatamise katsetest Aiandusklastri MTÜ projektis – Peeter Laurson
- Astelpaju sordid, kasvatustehnoloogiad ja kahjustajad – Kersti Kahu
- Mahe musta sõstra istandiku rajamine ja hooldus – Ave Kikas
- Sõstra ja karusmarja sordid ja kahjustajad – Ave Kikas, Asta-Virve Libek

15.07.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 3). Infopäeval osales 47 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Päev algas Polli aiandusuuringute keskuse juhataja Piia Pääso ettekandega, kes tutvustas Polli aiandusuuringute keskuse võimalusi mahekasvatajate toetamiseks. Polli aiandusuuringute keskusest on mahekasvatajatel võimalus saada nii konsultatsioone kui ka teha tootearendust. On võimalus taotleda ühisprojekte, kus üheks pooleks on teadusasutus ja teiseks partneriks tootja. Edasi sai sõna Hedi Kaldmäe, kes tutvustas Aiandusklastris MTÜ läbi viidud musta sõstra mahekatsete kolme aasta tulemusi. Ettekanne tekitas palju küsimusi, sest kõik mahekasvatajad on huvitatud kvaliteetsest saagist. Turul on müügil väga palju erinevate firmade mahevätisi. Kuidas sellel turul orienteeruda, millist mahe lehevätist ja millal kasutada? Marjade külmuivatamisest rääkis Peeter Laurson. Tunti huvi, millised on Polli aiandusuuringute keskuse võimalused külmuivatuse osas. Kas seda teenust pakutakse ka suurematele kasvatajatele? Kahjuks vastus oli eitav. Polli tegeleb vaid väikeste partiide katsetamisega, sest võimalused on piiratud. Edasi suunduti maheaeda, kus teadur Kersti Kahu tutvustas mahe astelpaju kasvatust. Istandik on rajatud 2017. a kevadel ja annab sel aastal teist saaki. Tunti huvi, millised sordid kasvavad, kust on pärit istutusmaterjal? Millised on istikute hinnad Eestis ja Lätis? Kuidas on lood tolmlemisega? Milliseid haigusi ja kahjureid esineb? Kuidas võidelda astelpaju kärbsuga? Milliseid mahevätisi kasutatakse? Kõik küsimused said vastused. Päeva viimases osas tutvustas vanemteadur Ave Kikas mahe musta sõstra istandiku rajamise ja hooldamisega seotud tegevusi. Tunti huvi, millised sordid sobivad mahe musta sõstra kasvatamiseks, samuti masinkorjeks. Vanemteadur Asta-Virve Libek tutvustas karusmarja- ja sõstrasorte. Eriti huvitasid osalejaid karusmarjasordid. Päeva lõpuks jäi kõlama küsimus: millal toimub järgmine õppepäev? Küsimusi ja probleeme, mida arutada jätkub.

2.1.4. Teema: Infopäev mahesektori organisatsioonide esindajatele

Toimumise aeg ja koht: [21.07.2020, Valgamaa](#)

Korraldaja: Eesti Maaülikooli Mahekeskus

Päevakava:

- Arutelu: pindalatoetuste taotlemine
- Arutelu: ÜPP strateegiakava

Lektorid: Merit Mikk (Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus) ja Elen Peetsmann (Eesti Maaülikooli Mahekeskus)

21.07.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 4). Infopäeval osales 15 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäeva esimeses osas arutleti pindalatoetuste taotlemise võimalusi ja tehnilisi küsimusi seoses PRIA süsteemidega (varasemalt toimunud kokkusaamise kokkuvõtte põhjal), nt põllupiiride ja põllumassiivide piiride iga-aastane muutumine, põllumassiivipiiride muudatuste kooskõlastamine, püsirohuma pöllumassiivid, põldude digimisvead, PRIA kodulehe funktsionaalsus, teenindamiseks vajalike põlluteede välja mõõtmine jm. Leiti, et kokkusaamised ja küsimuste läbiarutamine koos PRIA-ga on oluline ja seda tuleks ka edaspidi teha.

Päeva teises osas arutleti Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027 koostamise hetkeseisu. Sektori organisatsioonide esindajad on käesoleval aastal osalenud enamusel toetusmeetmete töörühmade koosolekul ja arutleti toetusmeetmete sekkumislehtede hetkeseisu ja lepiti kokku olulised seisukohad erinevate toetusmeetmete puhul, et teha vastavaid ettepanekuid.

2.1.5. Teema: Infopäev mahesektori organisatsioonide esindajatele

Toimumise aeg ja koht: [22.07.2020, Valgamaa](#)

Korraldaja: Eesti Maaülikooli Mahekeskus

Päevakava:

- Arutelu: elurikkuse strateegia
- Arutelu: talust taldrikule strateegia
- Arutelu: aktuaalsed teemad mahesektoris

Lektorid: Airi Vetemaa (Eesti Mahepõllumajanduse SA) ja Elen Peetsmann (Eesti Maaülikooli Mahekeskus)

22.07.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 5). Infopäeval osales 18 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Elurikkuse strateegia ja talust taldrikule strateegia toetavad selgelt mahepõllumajanduse arendamist ja arutleti, kas ja mil määral võivad mõjutada uued Euroopa Liidu poliitikal Euroopa ja Eesti maheturu arengut. Oluline on, et Eesti mahemaa osakaal kasvaks jätkuvalt ja sektorisse tuleks uusi ja noori maheettevõtteid.

Aktuaalsete teemadena arutleti tarbija teadlikkuse teemadel, mahetoetuse eelarve hetkeseisu ja üleminekuaastate eelarve, mahetootmise riigilõivu mitmekordse tõusu üle. Otsustati

koostada küsitlus mahetootjatele, et küsida arvamusi ja seisukohti seoses mahesektori hetkeseisu ja tulevikuplaanidega.

2.1.6. Teema: Mahepõllumajanduslik lihaveisekasvatus

Toimumise aeg ja koht: [19.08.2020, Muhumaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Päevakava ja lektorid:

- Portsjonkarjatamise katsed. Veiste verdimevate putukate liigiline koosseis ja arvukussuhete hinnangud, esimesed repellentide kasutamise katsed. Katsed on tehtud MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri raames.
- Lihaveisekasvatus Tihuse Turisitalus.
- TÜ Muhu Liha kogemused

Lektorid: Airi Külvet ja Reedik Kivisoo (Tihuse Turisitalu)

19.08.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 6). Infopäeval osales 29 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäev oli jagatud kolme ossa, millest esimeses tutvustati MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri tegevusi. Arutelu all olid portsjonkarjatamise ja veiste verdimevate putukate katsete raames tehtav ja ka katsete esimesed tulemused.

Päeva teises osas kuulati Tihuse Turisitalu lihaveisekasvatuse kogemusi ja külastati ettevõtte poolt majandatavaid pool-looduslike kooslusi. Päeva viimaseks teemaks oli liha turustamisega seonduv, kuulati TÜ Muhu Liha kogemusi ja külastati lihatööstust.

Kõik käsitletud teemad pakkusid osalejatele huvi. Pikk arutelu oli nt verd imevate putukate arvukuse reguleerimiseks kasutatavate võimalike repellentide üle, osalejad pakkusid välja ühe lahenduse, mida võiks järgmise aasta tegevustes katsetada. Huvipakkuv oli pool-looduslike koosluste majandamine, sest paljudel osalejatel on PLK-sid. Arutati ka rohumaade uuendamise üle. Lihaveiste turustamine on paljude tootjate jaoks keeruline ja kogemuste jagamine on väga oluline, sellel teemal toimus elav arutelu.

2.1.7. Teema: Mahepõllumajanduslik lihaveisekasvatus

Toimumise aeg ja koht: [02.09.2020, Jõgevamaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Päevakava ja lektorid:

- Portsjonkarjatamise katsed. Veiste verdimevate kahetiivaliste putukate liigiline koosseis ja arvukussuhete hinnangud, esimesed repellentide kasutamise katsed. Katsed on tehtud MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri raames.
- Lihaveiste tervis.

Lektorid: Airi Külvet ja Alar Onoper

02.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 7). Infopäeval osales 31 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäev oli jagatud kahte ossa, millest esimeses tutvustati MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri tegevusi. Arutelu all olid portsjonkarjatamise ja veiste verdimevate putukate katsete raames tehtav ja ka katsete esimesed tulemused. Vaadeldi portsjonkarjatamise katseteks rajatud rohumaid, arutati karjatamisplaani, rohumaade sobiliku suuruse ja portsjonkarjatamise korraldamisega seotud ajakulu üle. Huvi tundi loomade kaalumise efektiivse korraldamise vastu. Vaadati ka sügamisaparaadi prototüüpi, mis oli ehitatud spetsiaalselt looduslike repellentide kasutamiseks eesmärgiga vähendada verdimevaid putukaid loomade ümbruses.

Päeva teises osas räägiti lihaveiste tervisest, keskenduti bioturvalusele ja bioohutusele. Elavat arutelu tekitasid nt antibiootikumide resistentsus, nakkushaiguste vältimise võimalused (k.a karantiin) ja poegimiste korraldamine.

2.1.8. Teema: Mahepõllumajanduslik lihaveisekasvatus

Toimumise aeg ja koht: [03.09.2020, Lääne-Virumaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Päevakava:

- Portsjonkarjatamise katsed. Veiste verdimevate kahetiivaliste putukate liigiline koosseis ja arvukussuhete hinnangud, esimesed repellentide kasutamise katsed. Katsed on tehtud MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri raames.
- Ettevõtte Lahe Maamees mahelihaveisekasvatuse tutvustus. Rohumaade (k.a poollooduslike koosluste) majandamine.

Lektorid: Airi Külvet ja Diana Pärna (Lahe Maamees)

03.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 8). Infopäeval osales 31 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäev oli jagatud kahte ossa, millest esimeses tutvustati MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri tegevusi. Arutelu all olid portsjonkarjatamise ja veiste verdimevate putukate katsete raames tehtav ja ka katsete esimesed tulemused. Arutati karjatamise korraldamise, karjatamisplaani, portsjonkarjatamise korraldamisega seotud ajakulu ja veiste verdimevate putukate arvukuse reguleerimise üle.

Päeva teises pooles tutvuti ettevõtte Lahe Maamees mahelihaveisekasvatusega. Saadi ülevaade ettevõttes selle algusaegadest alates toimunud arengutest, rohumaade ja poollooduslike koosluste majandamisest, sööda tootmisest, loomade heaolu olulisusest. Vaadati ka rohumaid ja loomi ning arutleti erinevate tõugude omaduste üle.

2.1.9. Teema: Mahepõllumajanduslik lambakasvatus

Toimumise aeg ja koht:

[07.09.2020, Pärnumaa](#)

[16.09.2020, Valgamaa](#)

Korraldaja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus

Päevakava ja lektorid:

- Lammaste sise- ja välisparasiitide tõrje mahelambakasvatustes. Miks ja kuidas? Vallo Seera, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu tegevjuht
- Pärnumaal (07.09): Talukülastus Niinepuu OÜ, mahelambafarm. Talu tutvustus Lleyni tõugu, põhikari ca 150 looma, poegimise protokoll, karjavalvekoerad (Maremmano-Abruzzese), poollooduslike koosluste hooldamine, siguripõld lammastele; lambatarvikute e-pood. Talunikud Anu Tiitsar ja Ivo Uutar
- Valgamaal (16.09): Talukülastus Tsura talu OÜ. Farmi tutvustus: eesti valgepealise, tekseli ja ševioti tõugu lambad, jõudluskontrollifarm ja tõulammaste müük; püsirohumaad, rändkarjatamine; lammaste talvine pidamine lambalaudaks kohandatud sovhoosiaegses veisefarmis; rohusöödakuivati. Farmi juht Margus Keldo

07.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 9). Infopäeval osales 25 inimest.

16.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 12). Infopäeval osales 37 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäevade teoreetilises osas rääkis Vallo Seera lammaste sise- ja välisparasiitide ennetusest ja tõrjest mahelambakasvatustes ning arutleti erinevate kasutusel olevate praktikate üle. Rõhutati karjamaade majandamise tähtsust – karjamaade roteerumine ja puhas karjamaa võõrutatud talledele, samuti parasiiditõrje vajalikkust, kui probleemid on juba olemas.

Mõlemal päeval tutvuti ühe lambakasvatuse ettevõttega.

Valgamaal tutvustas Tsura talu OÜ lambakasvatust farmijuht Margus Keldo. Kasvatatakse eesti valgepealise, tekseli ja ševioti tõugu lambad, tegu on jõudluskontrollifarmiga, kus toimub tõulammaste müük. Karjatamine toimub püsirohumaadel, suvel toimub ka rändkarjatamine Lääne-Eesti saarel. Talvel peetakse lambaid lambalaudaks kohandatud sovhoosiaegses veisefarmis. Ettevõttes on rohusöödakuivati.

Pärnumaa tutvustasid Anu ja Ivo Uutar Niinepuu OÜ lambakasvatust. Talus peetakse Lleyni tõugu lambaid, põhikari on ca 150 looma. Tutvustati täpselt paika pandud poegimise protokoll, karjavalvekoerade (Maremmano-Abruzzese) tööd, poollooduslike koosluste hooldamist ning lammaste söötmiseks rajatud siguripõldu. Ettevõttes on ka lambatarvikute e-pood.

2.1.10. Teema: Infopäeva mahesektori organisatsioonide esindajatele

Toimumise aeg ja koht: [08.09.2020, Tallinn \(Harjumaa\)](#)

Korraldaja: Eesti Maaülikooli Mahekeskus

Päevakava:

- Arutelu: mahemesinduse nõuded
- Arutelu: järelevalve tõhustamine

Lektorid: Anu Nemvalts (Põllumajandusamet) ja Elen Peetsmann (Eesti Maaülikooli Mahekeskus)

08.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 10). Infopäeval osales 23 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäeva esimeses osas arutleti mahemesinduse teemadel, nt korjealade määratlemine, tarude liigutamine erinevatel perioodidel (korje ajal ja muul ajal) ja sellest teavitamine, veterinaarravi, mahemesilasvaha kättesaadavus, suhtlemine PMA-ga jm.

Päeva teises osas tehti valdkondlikke ettepanekuid, kuidas tõhustada järelevalvet.

Sektori kohtumised Põllumajandusametiga on olulised, et arutada ja leida ühised seisukohad erinevatele küsimustele. Kõik osalejad leidsid, et selliseid kohtumisi tuleb ka edaspidi kindlasti teha ja arutlusele võiks iga kord võtta ühe konkreetse valdkonnaga seotud küsimused. Töötlemise osas sooviti samuti korraldada samasugune arutelu koos Veterinaar- ja Toiduameti ja sektori esindajatega.

2.1.11. Teema: Mahetoodete turundus

Toimumise aeg ja koht: [09.09.2020, Tallinn \(Harjumaa\)](#)

Korraldaja: Eesti Maaülikooli Mahekeskus

Päevakava:

- Mahetoiduturg meil ja mujal.
- Sotsiaalmeedia postituste ja kampaaniate analüüsivõimalused.

Lektorid: Merit Mikk (Mahepõllumajanduse Koostöökogu) ja Andrus Kiisküla (Tallink Grupi digiturunduse ja analüütika juht)

09.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 11). Infopäeval osales 20 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Infopäeva esimeses osas andis Merit Mikk ülevaate maheturu seisust Euroopas ja Eestis. Käesoleva aasta kevadel on kasvanud mahetoiduturg, inimesed on hakanud eelistama kohalikku ja mahetoitu.

Andrus Kiisküla tutvustas erinevaid võimalusi sotsiaalmeedias tehtu tulemuslikkuse mõõtmiseks. Facebooki ja Instagrami postituste ja videote statistika hindamine, kliendi teekond ja tegevuste mõõtmine, Facebook pixel ja Google Analytics kasutamine. Lektor jagas mitmeid praktilisi näpunäiteid, kuidas teha nõ tasuta reklaami, kuidas makstud reklaami võimalusi kõige paremini kasutada, et e-poodi külasthanud klienti ka tagasi tuleks ja uuesti ostu sooritaks või kuidas tuua tagasi need inimesed, kellel jäi ost sooritamata. Kuidas määratleda oma sihtgruppi ja kuidas talle kõige paremini reklaame suunata. Antud teema oli suhteliselt keeruline ja osalejaid nõustusid, et efektiivseks sotsiaalmeedia kasutamiseks tuleb sellega järjepidevalt tegeleda ja õppida.

2.1.12. Teema: Infopäev mahektori organisatsioonide esindajatele

Toimumise aeg ja koht: [17.09.2020, Tallinna \(Harjumaa\)](#)

Korraldaja: Eesti Maatülikooli Mahekeskus

Päevakava:

- Arutelu: ÜPP strateegia arengukava.
- Lähiaastate plaanid mahepõllumajanduse arendamisel.
- Arutelu: aktuaalsed teemad mahektoris

Lektorid: Merit Mikk (Mahepõllumajanduse Koostöökogu) ja Sigmar Suu (Maaeluministerium)

17.09.2020 osalejate nimekiri on lisatud aruandele (Lisa 13). Infopäeval osales 17 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Päeva esimeses arutleti Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 heitkeseisu. Sekkumismeetmeid hakatakse lähiajal juhtkomisjonis tutvustama.

Sigmar Suu andis ülevaate uue toetusperioodi raames makstava mahetoetuse ülesehitusest. Kuna uue rahastusperioodi kogueelarve ei ole teada, siis ei ole võimalik hetkel ka toetuse eelarvet planeerida.

On oluline, et mahepõllumajanduse toetamisel säiliks järjepidevus. Praegune turuolukord on paljudele mahetootjatele majanduslikult väga keeruline ja seetõttu peaks looma tootjatele mahetoetuse taotlemisel võimalikult paindlikud tingimused. Sõnastati ettepanekud Maaeluministeriumile mahepõllumajandustoetuste maksmisel aastatel 2021–2022.

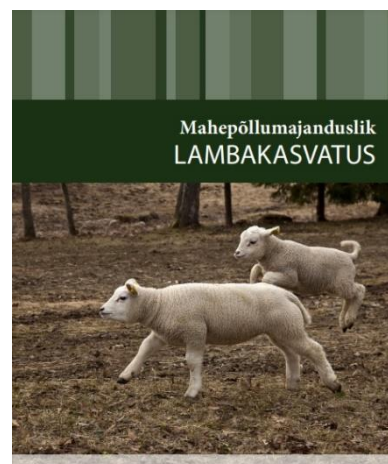
2.2. Teabematerjalid

Mahepõllumajanduslik lambakasvatus

Koostajad: Liilia Tali, Katrin Tähepõld, Ell Sellis, Airi Vetemaa
Fotod: Ell ja Urmas Sellis, Tiina Kattel, Liilia Tali, Karmen Tender, Elo Liina Kaivo, Mats Meriste, erakogud
Kujundanud ja trükkinud: Ecoprint AS
Väljaandja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus

ISBN 978-9949-9925-8-4 (trükis)

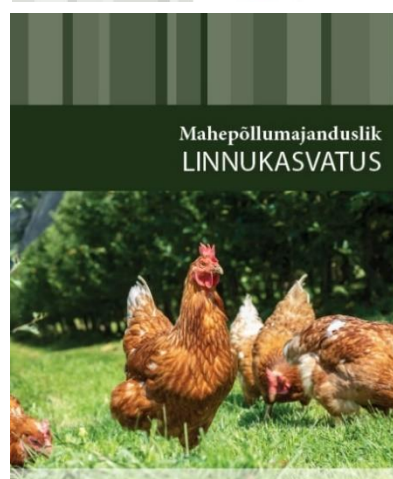
ISBN 978-9949-9925-9-1 (võrguväljaanne)

Mahepõllumajanduslik linnukasvatus

Koostajad: Ragnar Leming, Julia Jeremejeva, Vello Ilves, Airi Vetemaa
Kaanefoto: iStock
Kujundanud: Ecoprint AS
Väljaandja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, 2020

ISBN 978-9916-9543-0-0 (pdf)

Mahepõllumajanduslik lihaveisekasvatus

Kaastööd: Airi Külvet, Merit Mikk, Liina Urm, Leino Vessart, Airi Vetemaa, Alar Onoper
Toimetajad: Merit Mikk, Airi Külvet
Fotod: Mariliis Kutsar, Merit Mikk, Tiina Kattel, Airi Külvet, Airi Vetemaa, erakogud
Kujundus: Purk OÜ
Trükk: AS Ecoprint
Väljaandja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

ISBN 978-9949-9877-4-0 (trükis)

ISBN 978-9949-9877-5-7 (võrguväljaanne)

Mahetoidu kasutamiseks kohandatud (sh rahaliselt) soovituslikud menüüd

Koostajad: Merit Mikk (Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus), Elen Peetsmann (Eesti Maaülikooli Mahekeskus).

Väljaandja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

2.3. Mahepõllumajanduse perioodiline väljaanne „Mahepõllumajanduse Leht“

Aruandeperioodil ilmus üks mahepõllumajanduse perioodiline väljaanne „Mahepõllumajanduse Leht“.

- **Nr 89, 2-2020:** http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/maheleht_2_2020.pdf (ilmus 30.09.2020)

Sisukord:

- Võru maakonna omavalitsused: 20% koolide ja lasteaedade toidutoormest mahe aastaks 2024
- Mahe koolitoit on võimalik. Rõuge Põhikooli kogemus.
- Lehevätised maheviljelustehnoloogias
- Seemnete töötlemine maheviljeluses mikroelementide ja biostimulaatoritega
- Parima mahetootja konkurss 2020
- Parima mahetoote konkurss 2020
- Parima mahetoote konkursil osalenud tooted
- Mahetootmine ja mahetoidu turg Soomes
- Mahetoidu müük Austrias
- Põllumajandusameti nimekiri aitab mahetootjatel lubatud väetised, mullaomaduste parandajad ja taimekaitsevahendid hõlpsamalt üles leida

Leht avaldati internetiaadressidel www.maheklubi.ee ja www.pikk.ee. Samuti avaldati leht maheklubi Facebooki lehel. E-maili teel saadeti väljaanne kõikidele mahepõllumajanduse registris olnud tootjatele, kes olid sinna edastanud oma e-maili aadressid.

Mahepõllumajanduse Lehte annab välja Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus MTÜ.

2.4. Öpiringid

Maheteraviljakasvatuse öpiring korraldas Eesti Maaülikooli Mahekeskus ja juhendaja oli Liina Talgre. Osalejate nimekiri (Lisa 18)

2020. aasta suvel toimus mahetaimekasvatajatele mõeldud õpiring nelja tootja põldudel. **Esimene õpiring toimus 17. juunil Inpema OÜ-s Raplamaal** (osales 14 inimest). Tutvuti kaera kasvatamisvõimalustega põldudel, mille pH on 4,3-4,5. Nendel põldudel oli tehtud lupjamine lubjakivi sõelmetega. Nendel põllu osadel, kus lupja oli saanud vähem/ebahühtlaselt, oli madala pH tõttu taimedel tekkinud Mg puudus. Ettevõtte juht andis ülevaate külvielsest mullaharimisest ja väetamisest. Ettevõttes kasutatakse põldude väetamiseks liha-kondijahu ja vinassi. Ettevõtja kasutab nii sügiskünni, kui ka minimeeritud mullaharimist. Ettevõtte on teinud investeeringud kaasaegse põllutehnika soetamiseks.

Teine õpiring toimus 03.juulil Veskimaa Talu OÜ-s Raplamaal

(osales 16 inimest). Ettevõtte kasvatab teravilja ja talirüpsi. Põllud olid väga heas korras ja saagipotentsiaal suur. Arutleti selle üle, et mullaviljakus vajab osadel põldudel parandamist ja milliseid võtteid selleks kasutada. Tekkis küsimus, et kuidas mulla omadusi lihtsamalt määrata käepäraste vahenditega? Lahenduseks on lihtne labidaproov, mille abil näeb ära tihenemise, juurte arengu, vihmausside olemasolu. Lisaks mulla lõhn, värvus ja lõimise. Mulla niiskuse ja pH määramiseks on kasutada lihtsad pH -meetrid, mida saab iga tootja endale ka osta.

Kolmas õpiring toimus 15. juulil Viljandimaa teraviljakasvatuse ettevõttes Ehe Pojad OÜ

(osales 10 inimest). Võrreldi sügis- ja kevadkünniga põlde. Sügis- ja kevadkünni võrdluse puhul kõrvuti asuvatel ning sama eelviljaga põldudel avaldus viimase positiivne mõju kaerale. Uuriti põhjuseid, miks ühel põllul kaer oli ikaldunud ja leiti, et põllu veerežiim on korrast ära. Selline otsus tehti mulla labidaproovi ja põllul kasvavate indikaatorumbrohtude põhjal. Otsiti erinevaid lahendusi probleemi kõrvaldamiseks. Happelistel põldudel uuriti lupjamise mõju kaera kasvule. Tutvuti ettevõtte teraviljahoidlaga.

Viimane õpiringi kokkusaamine toimus 23. juulil Saareõue OÜ-s Pärnumaal (osales 10 inimest). Ettevõtte tegeleb teraviljakasvatuse ja lihavesikakasvatusega. Kuna ettevõttel on kasutada sõnnik, siis põldude väetamine toimubki sõnnikuga. Lisaks kasvatatakse mullaviljakuse säilitamiseks/parandamiseks valget mesikat. Õpiringis osalejad veendusid selles, et põllule ei satuks umbrohuseemned, siis on oluline sõnniku kuumkääritamine ja kompostimine. Kuna osadel põldudel on hakanud levima tuulekaer, otsiti lahendusi tuulekaera tõrjeks mahetootmises. Tõdeti, et head lahendust ei ole, tuleb kinni pidada külvikorrast, oluline on seemnete puhtus jt ennetavad meetmed. Praegu saadakse ettevõttes veel hakkama tuulekaera väljakorjamisega.

Osalejaid jäid õpiringis nähtu ja kuulduga väga rahule. Õpiringi meetodika sobib ettevõtetele hästi, õpitakse ja jagatakse üksteisele kogemusi. Osalejad soovivad õpiringiga jätkata ka järgmistel aastatel.

2.5. Esitlustegevused

2.6.1. Mahepõllumajanduslik puuviljandus (maguskirss)

Aeg ja koht: [02.07.2020, Hiie talu, Tartumaa](#)

Korraldaja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus

Teemad:

- Hiie talu tutvustus: mahepõllumajanduslik puuviljakasvatus, kogemused maguskirsi kasvatamisel, suvised tööd puuviljaaias
- Maguskirss: mahetootmisse sobivad sordid, väetamine, kahjustajate ennetus – Kersti Kahu, EMÜ Polli aiandusuuringute Instituut

Esitlustegevuse läbiviija: Margus Hiie, Alice Hiie (Hiie talu)

02.07.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 19). Esitluspäeval osales 19 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Esitluspäeval tutvuti puuviljakasvatusega Hiie talus. Hiie talu (ettevõtted Hiie talu OÜ, Fiirels OÜ) on mahepuuvilja- ja marjakasvatustalu Tartumaal. Ca 50 hektaril kasvatatakse aedmustikat ja jõhvikat, 15 ha on õunapuuaeda, 12 ha musta sõstart, 1,2 ha-l kasvavad maguskirss jt puuviljad. Lisaks on väikestel pindadel ka kartulit ja köögivilja. Alice ja Margus Hiie rääkisid talus kasvatatavatest sortidest, hooldustöödest ja nende vajalikkusest, taimekahjustajatest, probleemidest lindude rüüstega ning hoiustamis- ja töötlemisvõimalustest. Kersti Kahu EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskusest tegi ettekande Eestis sobivamate maguskirsi sortide kohta ja tutvustas ka peamisi taimekahjustajaid ning nende tõrjet.

2.6.2. Mahepõllumajandusliku köögiviljakasvatus

Aeg ja koht: [25.08.2020, Tartumaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Teemad:

- Erto talu tutvustus, mahetootmises kasutatavad tehnoloogiad, maheköögiviljakasvatuse katsed, Maheklatri innovatsioonitegevuste tutvustus

Esitlustegevuse läbiviija: Margo Mansberg (Erto talu) ja Priit Põldma (Eesti Maaülikool)

25.08.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 20). Esitluspäeval osales 16 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Esitlustegevus keskendus Erto talu maheköögiviljakasvatuse kasutatava tehnika tutvustamisele ja Maheklaster MTÜ innovatsiooniklastri tegevuste raames toimunud katsete tutvustusele. Vaadati kõiki ettevõtte köögiviljapõlde ja arutati erinevate kultuuride kasvatamisel kasutatavate tehnoloogiate ja sobivate külvikordade üle. Suurt huvi pakkus spargli kasvatamine ja vaopõhise mullaharimise tehnoloogia. Osalejad olid aktiivsed, mitmetel käsitletud teemadel tekkis elav arutelu. Lisaks tootmisega seonduvale arutati ka mahetoodete turu üle. Osalejad tõid välja, et senisest olulist rohkem oleks vaja maheköögiviljakasvatuse rakendusuuringuid.

Innovatsiooniklastri katsete tutvustusse kaasati lisaks Erto talu juhile Margo Mansbergile ka Priit Põldma Eesti Maaülikoolist, kes on teaduspartnerina seotud katsete läbiviimisega.

2.6.3. Mahepõlumajandusliku lihaveisekasvatuse esitluspäev

Aeg ja koht: [10.09.2020, Pärnumaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Teemad:

- Topi Mõis OÜ tegevuse tutvustus, lihaveisekasvatuseks sobivad hooned, rohumaade (k.a. poollooduslike koosluste) majandamine. Arutelu. Andres Vaan (Topi Mõis OÜ)
- MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri portsjonkarjatamise katsed. Arutelu. Airi Külvet (Puutsa talu; Liivimaa Lihaveis)

Esitlustegevuse läbiviija: Andres Vaan (Topi Mõis OÜ)

10.09.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 21). Esitluspäeval osales 22 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Esitlustegevus toimus ettevõttes Topi Mõis OÜ, mille juht Andres Vaan valiti sel aastal parimaks lihaveisekasvatajaks. Ettevõttes on märkimisväärselt suur summa investeeritud keskkonnanõuetele vastavatesse ja loomasõbralikesse tootmishoonetesse. Esitlustegevus keskendus peamiselt kahele teemale: lihaveisekasvatuseks sobivad hooned ning rohumaade rajamine ja majandamine. Topi Mõis OÜ-l on mitmeid erinevatel aegadel ehitatud loomapidamishooneid, kõigi nendega ka tutvuti ja arutati nende positiivsete külgede ja puuduste üle. Kõige suuremat huvi pakkus viimati rajatud moderne laut, kus loomade söötmisel on abi robotist. Ettevõtte pöörab suurt tähelepanu ka rohumaade uuendamisele ja majandab mitmeid Matsalu RP poollooduslike kooslusi. Vaadati rohumaid ja arutati poollooduslike koosluste majandamise üle.

Lisaks Topi Mõis OÜ tegevustele tutvustas Airi Külvet MTÜ Liivimaa Lihaveis innovatsiooniklastri portsjonkarjatamise katsete esialgseid tulemusi. Arutati rohumaade rajamiseks kasutatud seemnesegu, karjatamiseks sobivate portsjonite suuruse jm üle. Suurt huvi ja arutelu pakkus portsjonkarjatamisega kaasnev ajakulu. Mõned osalejad olid portsjonkarjatamist ka praktiseerinud ja jagasid oma kogemusi.

2.6.4. Mahepõlumajandusliku taimekasvatuse esitluspäev

Aeg ja koht: [11.09.2020, Saaremaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Teemad:

- Demo Farm OÜ tegevuse tutvustus. Lutserni väärindamine (lutserniekstrakti tootmine), tehase külastus. Ain Söld
- Lutserni kasvatamise kogemused. Arutelu
- Kanepi kasvatustehnoloogiad. Veeve Kaasik (konsulent)
- Kanepi kasvatamise kogemused Rooski talu. Põldude külastus. Kaljo Rand

11.09.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 22). Esitluspäeval osales 18 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Mahetaimekasvatuse esitluspäev keskendus kahele mittetraditsioonilisele kultuurile – lutsernile ja kanepile. Päeva esimeses osas tutvuti Demo Farm OÜ tegevusega. Ettevõtte väärindab oma kasvatatud mahelutserni, tootes sellest ekstrakti, mida kasutatakse toidulisandina või toidu-, ravimi- ja kosmeetikatööstuses. Keskendutakse valdavalt eksportturule. Plaanis on ka muude toodete tootmine, mis on hetkel katsetuste faasis. Ettevõtte rajab eelmisel aastal tehase, mida esitluspäeva raames ka külastati, lisaks tutvuti kvaliteetse tooraine saamiseks vajaliku kuivatustehnoloogiaga. Erinevad tootjad jagasid lutserni kasvatamise kogemusi. Päeva teises osas räägiti kanepi kasvatustehnoloogiast ja kasvatamise kogemustest ning külastati Rooski talu kanepipõlde.

Mõlemad teemad pakkusid osalejatele suurt huvi. Lutserniekstrakti valmistamine pakkus mõtteainet just selles osas, et perspektiivseks tootmissuunaks võib teadlastega koostöös olla midagi väga ebatraditsioonilist ja mõelda tuleks ka raamist välja. Kanepikasvatusega tegelejaid on küll vähe, kuid kanepil on turgu ja järjest rohkem tootjaid mõtleb sellele. Siin on aga ka mitmeid probleemseid kohti, nt koristus ja lahenduseks võiks olla tootjate omavaheline koostöö sobiliku tehnika ostmiseks.

Osalejate tagasiside oli positiivne ja selliste ebatraditsiooniliste tootmissuundade tutvustamisega võiks jätkata ka järgmistel aastatel.

2.6.5. Mahepõlumajandusliku munakanakasvatuse esitluspäev

Aeg ja koht: [14.09.2020, Võrumaa](#)

Korraldaja: Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus

Teemad:

- Ettevõtte Umamuna OÜ külastus. Jaanus Venski tutvustab Umamuna munatootmist (alustati 2011, praegu on ettevõttes ca 2000 munakana, 2016. a rajati uus kanala; www.umamuna.ee)
- Julia Jeremejeva Eesti Maaülikoolist räägib munakanade peamistest terviseprobleemidest, arutelu

Esitlustegevuse läbiviija: Jaanus Venski (Umamuna OÜ)

14.09.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 23). Esitluspäeval osales 15 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Esitluspäeval tutvuti munakanakasvatusega ettevõttes Umamuna OÜ. Võrumaal asuvas ettevõttes tegeletakse mahemunakanakasvatusega alates 2011. a, praegu on ettevõttes ca 2000 munakana, 2016. a rajati uus kanala; www.umamuna.ee. Jaanus Venski tutvustas Umamuna munatootmist, arutleti peamiste probleemide üle, sh välialade kasutamine, hooldus ja probleemid röövlindudega; söötmine ja vajalike söötade kättesaadavus, tibude hankimine, turustamine, tutvuti kanala sise- ja välialadega. Julia Jeremejeva Eesti Maaülikoolist rääkis munakanade peamistest terviseprobleemidest, eelkõige lindude sise- ja välisparasiitidest.

2.6. Ettevõtete külastused

2.6.1. Ettevõtete külastus mahelambakasvatajatele

Aeg ja koht: [28.-29.07.2020, Järvamaa ja Lääne-Virumaa](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

28.07 programm:

- Outserv OÜ (Väike-Kareda, Järvamaa)
- Kaire Veskilt (Rajaküla, Lääne-Virumaa)
- Rehekivi OÜ (Puka, Lääne-Virumaa)
- Mäehansu talu (Varangu, Lääne-Virumaa)

29.07 programm:

- Oruküla talu (Oruküla, Lääne-Virumaa)
- Arutelu Vihula mõisas

28.07.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 24). Ettevõtete külastusel osales 16 inimest.

29.07.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 25). Ettevõtete külastusel osales 16 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Külastati viit lambakasvatusega tegelevat ettevõtet: Outserv OÜ, Kaire Veskilt FIE, Rehekivi OÜ, Mäehansu talu ja Oruküla talu. Kõik ettevõtted olid eriilmelised ja mitmetes olid lisaks tootmisele ka muud tegevussuunad, nt Mäehansu talul turism ning lamba- ja kitsevilla väärindamine, Oruküla talul lammaste (k.a mahelammaste) kokkuost üle Eesti ja lambaliha turustamine. Külastatud ettevõtetes peeti eri lambatõuge - Eesti valgepealine, teksel, dorset, dorper.

Kõigis ettevõtetes tutvuti erinevate loomapidamishoonete lahendustega ja söötmise organiseerimisega, lisaks olid teemadeks valitud iga konkreetse ettevõtte eripärad.

Osalejad olid väga rahul ja tagasiside põhjal plaanivad mitmeid nähtuid lahendusi kasutada ka oma ettevõtetes.

Selline õppevorm, kus vaadatakse järjest mitmes erinevas sama tootmistüübi ettevõttes kasutatavaid lahendusi ja arutatakse nende heade ja halbade külgede üle, õigustab ennast väga hästi ja ühele konkreetsele mahevaldkonnale keskenduvate ettevõtete külastustega tuleks ka edaspidi jätkata.

2.6.2. Ettevõtete külastus maheloomakasvatajatele

Aeg ja koht: [12.-13.08.2020, üle Eesti](#)

Korraldaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

12.08 programm

- Jaagu talu (Kristi-Liis Koppel, Läänemaa)
- Tautsi talu (Pärnumaa)
- Muru Villavabrik (Tartumaa)

13.08 programm:

- Hauka Farm OÜ (Põlvamaa)
- Tsura Talu OÜ (Valgamaa)

12.-13.08.2020 osalejate nimekirjad on lisatud aruandele (Lisa 26). Ettevõtete külastusel osales 16 inimest.

Küsimused ja nende vastused, diskussiooni teemad ning osalejate hinnangud ja ettepanekud:

Külastati nelja mahelambakasvatusega tegelevat ja ühte villa töötlemisega tegelevat ettevõtet: Jaagu talu, Tautsi talu, Väike-Hauka talu, Tsura talu ja Muru villaveski.

Jaagu talus tutvuti Eesti jaoks uute ja eriliste lambatõugude (zwartbless ja blacknose) ning söötmise organiseerimisega. Heina ja silo valmistatakse ka teistele loomakasvatajatele müügiks. Tautsi talus räägiti palju pool-looduslike koosluste majandamisest ja erinevate

kiskjatega (šaakal, ilves, hunt) toimetuleku kogemustest. Arutelu oli ka sõnnikumajanduse korraldamise üle. Väike-Hauka talus kasvatatakse tekseli, dorseti ja sinise tekseli tõugu lambaid. Loomadele on ehitatud talvisteks varjualusteks kilelaudad, mida saab traktoriga liigutada ühest kohast teise. Mõnda neist kasutatakse suvel köögiviljakasvatuseks. Selline lahendus pakkus paljudele osalejatele suurt huvi. Arutati ka rohumaade uuendamise teemadel ja vaadati mitut erineva seemneseguga rajatud rohumaad. Tsura talus kasvatatakse tekseli ja ševiot tõugu lambaid. Suurt huvi pakkusid kaasaegsed tehnilised lahendused, nt heinakuivati ja sõnnikuhoidla. Arutati erinevate tõugude omaduste ja loomade söötmise teemadel. Muru villaveski kasutab Eestis ainulaadset, kaasaegset kammvillatehnoloogiat. Ettevõtte peab ka vähelevinud tõugu (wensleydale) lambaid. Tutvuti nii villavabriku töö kui ka ettevõtte lambakasvatusega. Villavabrik oli osalenud tootjatele huvitav ka seetõttu, et võetakse vastu väikseid koguseid villa, millest valmistatakse kvaliteetset pehmet lõnga täpselt tellija soove arvestades.

Osalejad olid ettevõtete külastusega väga rahul ja tagasiside põhjal plaanivad osta külastatud ettevõtetest tõuloomi ja nähtud lahendusi kasutada ka oma ettevõtetes.

Selline õppevorm, kus vaadatakse järjest mitmes erinevas ettevõttes kasutatavaid lahendusi ja arutatakse nende heade ja halbade külgede üle, õigustab ennast väga hästi ja sellega tuleks jätkata ka edaspidi.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elen Peetsmann
Eesti Maaülikooli Mahekeskus
MAHE PIP projektijuht
elen.peetsmann@emu.ee
tel: 53044003